

Onko digi-tv uhka journalismille?

Olen työskennellyt televisiossa uutis- ja ajankohtaistoimittajana, toimitussihteerinä ja tuottajana runsaat 20 vuotta, tästä noin 15 vuotta TV 2:n Ajankoh- taisessa kakkosessa. Lähes koko sen ajan on ollut jatkuvasti meneillään jokin tekninen muutos – suurempi tai pienempi – jolla on aina ollut vaikutuksia myös uutis- ja ajankohtaisjournalismiin. Esimerkkejä riittää. Siirtyminen filmistä videoon, äänen ja kuvan käsittelyn kehitys, satelliittiyhteydet, kanava- uudistus ja tuotantotekniikan siirtyminen analogisesta digitaaliseen ovat kaikki vaikuttaneet journalistiseen työhön. Jokainen näistä teknisistä muutoksista on tuonut – kenties sivutuotteena – uusia mahdollisuuksia myös journalis- min käytäntöihin. Ne ovat merkinneet lisää nopeutta, sujuvuutta ja tehok- kuutta. Jokaisessa muutoksessa on ollut kuitenkin kivuliaita hankauskohtia, kuten ammattikuntien loppumisia, työnkuvien muutoksia ja uuden teknolo- gian haltuun ottoa.

Siirtyminen digi-aikakauteen on muutos, josta on pidetty eniten melua ja josta on ollut myös eniten epä tietoisuutta. Mitä se merkitsee esimerkiksi oh- jelman tekijöiden kannalta? Varmaa on jo nyt, että toimitustyön rakenteisiin ja toimittajien työnkuvaan on tulossa muutoksia. Kun journalismin käytän- nöt muuttuvat, ne heijastuvat usein myös journalismiin ja sen sisältöihin.

Vertaisin television siirtymistä digi-aikakauteen siihen toimitustekniikan muutokseen, jonka lehdistö kävi läpi 80-luvulla ja radio 90-luvulla. Digi-tv on ilmeisesti suuri murros televisiomaailmassa. Sen mahdollisia hyviä puolia tv-journalismin kannalta on keskellä muutosta vaikea nähdä. Uhkakuvat nousevat sitä helpommin esiin. Voihan olla, että muutaman vuoden päästä ihmetellään kuinka koskaan on voitu tehdä tv-ohjelmia ilman digitalisointia.

Tarkastelen uhkakuvia seuraavassa uutis- ja ajankohtaistyön näkökulmasta. Journalismin osuus televisiossa on mielestäni jatkuvasti vähentynyt. Vaikka uutis- ja ajankohtaisohjelmien sekä muiden journalististen tuotteiden määrä on kasvanut, niiden suhteellinen osuus on pienentynyt. Näin käynee edelleen myös digi-aikakaudella huolimatta siitä, että yksi kokonainen uusi kanava, YLE 24, keskittyy puhtaasti journalismiin.

Uhkakuvista suurin liittyy rahaan – tai pikemminkin sen puutteeseen.

Uusi digi-tekniikka ja uusien kanavien myötä kasvava ohjelma-aika maksavat. Yleisradion talousjohtaja Marja-Riitta Kaivonen sanoo haastattelussaan, että tavoitteena on karsia yhtiön käyttömenoja 43 miljoonaa euroa vuoteen 2003 mennessä. Samaan aikaan uusiin digitaalisiin palveluihin panostetaan siten, että niiden osuus menoista nousee vuoteen 2003 mennessä 6-7 prosenttiin eli noin 25 miljoonaan euroon vuodessa. (YLEn henkilökunnan tiedotuslehti Linkki 11.10.)

Miten menoja sitten karsitaan? Keinoja ovat kanavien profilointi ja osaamiskusten perustaminen.

Koska TV 2 on päätetty profiloida urheiluun, viihteeseen ja lapsiin, herää kysymys mikä painoarvo jää ajankohtaistoimitukselle. Onko profilointi samalla priorisointia: rahan ja ohjelma-ajan jakoa? Tätä kirjoitettaessa budjetti-neuvottelut ovat kesken, mutta ajankohtaistoimitukselle on ilmoitettu, että kasvua ei tule. Sen sijaan pientä kasvua on luvassa kanavan uusille profiloituille painopistealueille.

Uutis- ja ajankohtaistoiminnan osaamiskeskus on perustettu uudelle YLE 24 -kanavalle. TV 2:een on perustettu lastenohjelmien, draamaohjelmien ja viihdeohjelmien osaamiskeskukset sekä harraste-, elämäntapa- ja palveluohjelmien osaamiskeskus. Osaamiskeskukset tarjoavat osaamistaan useille kanaville ja toimivat yhteistyössä tilaajan kanssa. Osaamiskusten suunnittelussa keskeiseksi kysymykseksi on noussut tarvittava henkilöstömäärä. YLEssä ryhdyttiin jo joulukuussa 2000 neuvottelemaan henkilöstön vähennyksistä.

TV 2:n ajankohtaistoimituksesta tulee kanavasidonnainen toimitus, joka tekee ohjelmia omalle kanavalle. Kanavien ilmeeseen olennaisesti kuuluvat journalistiset ohjelmat ovat kanavasidonnaisia (esimerkiksi Ajankohtainen kakkonen, Kotimaa, Nyt, MOT). Kanavasidonnainen toimitus on sidottu yhden kanavan ohjelmatuotteeseen, siksi sen kokoonpano ja pysyvyys ovat ohjelman elinkaaresta riippuvaisia. Eli siis: Ajankohtainen kakkonen on tällä hetkellä merkkituote ja tärkeä emokanavalleen. Mutta mitä tapahtuu tulevaisuudessa?

✖ ✖ ✖

Ohjelmatuotannon tehostamisessa on otettu käyttöön myös uusia käsitteitä kuten esimerkiksi versiointi. Versiointi tarkoittaa yhdestä valmiista ohjelmasta uusien versioiden rakentelua eri kanavien tarpeeseen tai yhdestä uutistapahtumasta eri versioiden muokkaamista eri kanaville, eri välineisiin tai eri lähetyk-

siin. Jos yksi ja sama toimittaja tekee useita eri versioita esimerkiksi uutista-pahtumasta yhden päivän aikana, työtahti kiristyy ja mahdollisuus perehtyä taustoihin sekä hankkia lisää tietoja on olematonta. Toimittaja on yhä enemmän yhden uutislähteen tietojen varassa. Tietenkin kysymys on työnjaosta, mutta kun toimintaa pitää tehostaa, vähemmällä rahalla ja tekijäjoukolla on saatava enemmän ohjelmaa.

Uusi digitaalinen Yleisradio turvautuu myös uusintoihin ja toistoihin. Ohjelmajohtaja Ismo Silvon mukaan YLE Plussan – kulttuurin, opetuksen ja tieteen uuden digitaalisen kanavan – suunnitelmat perustuvat siihen, että noin puolet kanavan ohjelmistosta on kanavan uusia ensilähetyksiä ja näiden uusintoja. Toinen puolisko rakentuu peruskanavien ohjelmistojen toistoille. (Linkki 25.10.)

Ohjelmatuotannon tehostamiseen tähtää myös tekninen moniosaaminen: toimittaja toimittaa, valaisee, kuvaa ja leikkaa itse juttunsa. Televisiossa on jo nyt paljon moniosaamista. Sama ihminen voi olla tuottaja, ohjaaja, toimittaja, juontaja tai voi tehdä eri tyyppisiä ohjelmia. Televisiossa on myös paljon teknistä moniosaamista: jo nyt joku kuvaa oman juttunsa ja joku toinen leikkaa sen itse. Kaikki tämä on hienoa ja usein journalistista työtä rikastuttavaa. Mutta mitä tapahtuu journalismille, jos tästä moniosaamisesta – erityisesti teknisestä – tulee normi? Kun televisiossa on oltava kuva ja ääni, niin onko journalismi se, josta kiireinen moniosaaja joutuu tinkimään? Ja miten käy teknisen osaamisen? Ainakin tähän asti kuvaus, äänitys ja leikkaus ovat vaatineet oman koulutuksensa ja ammattitaidon.

Kun nyt vannotaan moniosaajien nimiin, on unohdettu syväosaajat. Onko tehokkaassa digitaalisessa Yleisradiossa muutaman vuoden päästä enää mahdollisuutta tutkivaan journalismiin, dokumenttien tekoon tai erikoistumiseen johonkin tiettyyn aihealueeseen? Onko tehokkaassa digi-YLE:ssä ajankohtais-toimittajalla aikaa hankkia tietoa, ajatella lukemaansa/kuulemaansa ja ymmärtää yhteyksiä?

Kaiken tämän jälkeen on aiheellista kysyä, voidaanko muutaman vuoden päästä enää puhua laadusta vai määritelläänkö laatu uudelleen? Näin sanoo

ohjelmajohtaja Ismo Silvo haastattelussaan: ”YLE-laatu varmistuu, koska osa ohjelmista on YLE:n muilta kanavilta. ...Digikanavien on koetettava soveltaa YLE-laatukriteereitä uusiin ohjelmistoihin ja uusiin tuotantotapoihin. ...Digikanavien täytyy demonstroida, että laatuun voidaan päästä suhteellisesti vähäisemmin resurssein kuin on perinteisesti totuttu. Toisaalta digikanavien täytyy olla valmiit antamaan uudentyypisiä tulkintoja YLE-laadulle digikaudella.” (Linkki 25.10.)

Laatuhaaste on siis kova, kun tuotettavan ohjelmiston määrä moninkertaistuu – rahat eivät. Samanaikaisesti käyttöön otetaan uuta tekniikkaa ja uusia toimintamalleja, joiden oppiminen vie aikaa. Yhtälö on hankala ja enustan, että laatu keskustelu on vielä edessä.

*TV2:n ajankohtaisohjelmien tuottaja Helena Itkonen
tuottaa ja juontaa Ajankohtaisen kakkosen keskusteluohjelmia,
Teema-iltaa ja Inhimillistä tekijää.
Sähköposti: helena.itkonen@yle.fi*